

Faksimil & transkrib

Donald Broady, "Pierre Bourdieu 1930–2002",
Boktidning, nr 1 2002 (utg. Brutus Östlings Bokförlag Symposion), p. 24.

Tidigare publ. under samma rubrik i *Dagens Forskning*, nr 3, 4–5 febr. 2002, p. 36.

Transkrib.

Pierre Bourdieu 1930–2002

av Donald Broady, professor vid Uppsala universitet

Pierre Bourdieu betydde mycket för många. Självt kom jag i kontakt med honom i början av 1980-talet. Vid den tiden vallfärdade studenter och unga forskare från många länder till Paris för att följa seminarier och föreläsningar hos Foucault, Deleuze, Derrida, Kristeva, Lyotard, Baudrillard och andra som i utlandet etiketterades "poststrukturalister". Också Bourdieu kan räknas dit. Benämningen var egentligen inte så dum eftersom de varit strukturalister i sin ungdom och skulle ägna resten av livet åt att finna vägar ut ur den klassiska strukturalismen. I övrigt hade de inte så mycket gemensamt. Det vi sökte hos de parisiska läromästarna var vägledning. Vi hade kommit att misstro den traditionella sortens vetenskaplighet. Av Foucault hade vi lärt att vilja till vetande är vilja till makt. Sanningsanspråk är överväld. Ned med systematik och klassificeringar, fram för det fragmentariska och partikulära. Hellre essäist än forskare. Den slutsatsen drog många av mina kamrater.

Men några av oss hittade en annan utväg, som erbjöds vid Bourdieus sociologcenter vid l'École des Hautes Études en Sciences Sociales. Bourdieu lärde sina medarbetare och studenter att vända de samhällsvetenskapliga verktygen mot vetenskapen själv. Undersök din egen utkikspunkt och den vetenskapliga värld där du vistas: reglerna för hur nykomlingar upptas i gemenskapen, vilka investeringar och insatser som krävs, vilka orienteringsriktningar som står till buds, vilka värden som

står på spel och vilka symboliska och materiella vinster som finns att hämta. Därmed kan du vaccinera dig mot frestelsen att säga just det som din position inom fältet tilldelar dig att säga. Den väg Bourdieu anvisade innebar således inte att vända vetenskapen ryggen utan tvärtom att utforska dess sociala betingelser.

Detta slags självreflexion, eller "socioanalys" för att använda hans eget ord, är grunden för Bourdieus sociologi. När han 1982 tillträdde sin stol vid Collège de France ägnade han installationsföreläsningen åt en analys av den magistrala föreläsningen (*Leçon sur la leçon*, 1982). Vetenskapssociologin ska inte vara någon avskild specialitet, den ska göras till fundamentet i det vetenskapliga hantverket. Så löd budskapet också i Bourdieus sista föreläsningsserie vid Collège de France (nyss utgiven som *Science de la science et réflexivité*, 2001).

Att det aldrig är de fattiga som lyckas genomföra revolutioner framgår av Bourdieus stora studie av modernismens framväxt i fransk litteratur och konst (*Les règles de l'art*, 1992). Nydanarna var de författare och konstnärer som överblickade sitt fält och bemästrade de genrer, stilar och verknytningsmedel som lämnats dem i arv. Inom samhällsvetenskapen var Bourdieu en förnyare av den sorten. Han stod, som det heter, på höjden av sin tids vetande. Han gjorde något eget av hela registret av tillgängliga tanketraditioner och forskningsredskap. Han hyste en bergfast tro på vetenskapen, förutsatt att dess utövare begriper de sociala villkoren för den egna verksamheten. Det innebär bland annat att inte låta sig hindras av barriärer som är resultat av sociala strider mellan olika läger bland forskarna. Sådana socialt skapade men vetenskapligt irrelevanta gränser är de mellan olika akademiska specialiteter eller mellan humaniora och samhällsvetenskap, individperspektiv och strukturperspektiv, etnografiska närstudier och statistik och så vidare.

För egen del väjde Bourdieu inte vid disciplingränserna utan gav sig in i områden som brukar anses höra till antropologin (*Le déracinement*, 1964; *Esquisse d'une théorie de la pratique*, 1972; *Le sens pratique*, 1980), sociologin (*Travail et travailleurs en Algérie*, 1963; *La distinction*, 1979; *La misère du monde*, 1993), filosofin (*Le métier de sociologue*, 1968; *L'ontologie politique de Martin Heidegger*, 1988; *Méditations pascaliennes*, 1997), konst- och litteraturvetenskapen (*L'amour de l'art*, 1966; *Les règles de l'art*, 1992), utbildningsforskningen (*Les héritiers*, 1964; *La reproduction*, 1970; *La noblesse d'État*, 1989), lingvistik (*Ce que parler veut dire*, 1982), genusforskningen (*La domination masculine*, 1998), ekonomin (*Les structures sociales de l'économie*, 2000), statsvetenskapen (*Propos sur le champ politique*, 2000) eller vetenskapsteorin (*Science de la science et réflexivité*, 2001).

På senare år ägnade han sin mesta tid åt att agera som intellektuell i enlighet med sin egen definition. En intellektuell är en som dels har stabilt fotfäste inom något självständigt kulturellt fält, exempelvis i egenskap av konstnär eller forskare, dels från denna position griper in i samtidens viktiga politiska frågor. Bourdieu

attackerade nyliberalernas (*Contre-feux*, 1998) och massmediernas (*Sur la télévision*, 1997) dominans och uppträdde till försvar för grupper vilkas rättigheter förtrampades: immigranter utan uppehållstillstånd, strejkande arbetare och skolelever, förfördelade kvinnor, homosexuella, bönder.

Ett stort livsverk. Ändå sa Bourdieu ibland att allt han åstadkommit bara var ”ungdomsarbeten” ur vilka något mer betydelsefullt skulle kunna spira. Nu har han själv gjort sitt, men förhoppningsvis kommer åtskilligt att växa ur allt han lämnat efter sig: skrifterna, forskningsverktygen – däribland begrepp som habitus, fält, symboliskt och kulturellt kapital – och hållningen till forskarens och den intellektuelles uppgifter.

Kort biografi-bibliografi

Född den 1 augusti 1930 i byn Denguin i Frankrikes sydvästra hörn, avled i Paris den 23 januari 2002. Sedan 1964 Directeur d'études vid l'École des Hautes Études en Sciences Sociales och sedan 1982 dessutom innehavare av stolen i sociologi vid Collège de France. Ledare för Centre de Sociologie Européenne, redaktör för tidskrifterna *Actes de la recherche en sciences sociales* och *Liber*. På svenska finns *Kultursociologiska texter* (1986), *Texter om de intellektuella* (1992), *Kultur och kritik* (1994), *Homo academicus* (1996), *Om televisionen* (1998), *Moteld* (1999), *Praktiskt förnuft* (1999), *Den manliga dominansen* (1999) och *Konstens regler* (2000). På Symposion utkommer år 2002 och år 2003 ytterligare tre böcker av Pierre Bourdieu, bl.a. *Moteld 2* samt en översättning av de sista föreläsningarna vid College de France, *Science de la science et réflexivité* (utkom på franska i februari 2002).

Donald Broady är professor vid Uppsala Universitet och har sedan början på 80-talet genom en rad artiklar, vetenskapliga arbeten och böcker introducerat Pierre Bourdieus arbeten i Sverige. Ovanstående text publicerades ursprungligen i Dagens Forskning den 4–5 februari 2002.

Pierre Bourdieu 1930-2002

av Donald Broady

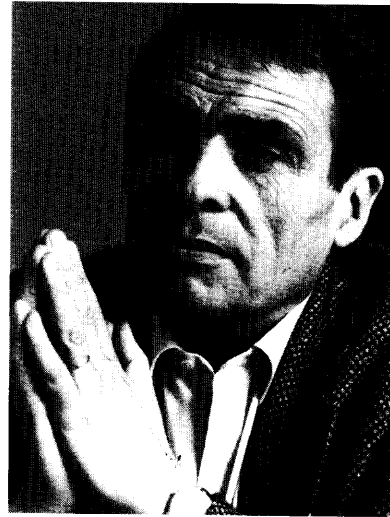
Pierre Bourdieu betydde mycket för många. Själv kom jag i kontakt med honom i början av 1980-talet. Vid den tiden vallfärdade studenter och unga forskare från många länder till Paris för att följa seminarier och föreläsningar hos Foucault, Deleuze, Derrida, Kristeva, Lyotard, Baudrillard och andra som i utlandet etiketterades "poststrukturalister". Också Bourdieu kan räknas dit. Benämningen var egentligen inte så dum eftersom de varit strukturalister i sin ungdom och skulle ägna resten av livet åt att finna vägar ut ur den klassiska strukturalismen. I övrigt hade de inte så mycket gemensamt. Det vi sökte hos de parisiska läromästarna var vägledning. Vi hade kommit att misstro den traditionella sortens vetenskaplighet. Av Foucault hade vi lärt att vilja till vetande är vilja till makt. Sanningsanspråk är överväld. Ned med systematik och klassificeringar, fram för det fragmentariska och partikulära. Hellre essäist än forskare. Den slutsatsen drog många av mina kamrater.

Men några av oss hittade en annan annan utväg, som erbjöds vid Bourdieus sociologicerter vid École des Hautes Études en Sciences Sociales. Bourdieu lärde sina medarbetare och studenter att vända de samhällvetenskapliga verktygen mot vetenskapen själv. Undersök din egen utkikspunkt och den vetenskapliga värld där du vistas: reglerna för hur nykomlingar upptas i gemenskapen, vilka investeringar och insatser som krävs, vilka orienteringsriktningar som står till buds, vilka värden som står på

spel och vilka symboliska och materiella vinster som finns att hämta. Därmed kan du vaccinera dig mot frestelsen att säga just det som din position inom fältet tilldelar dig att säga. Den väg Bourdieu anvisade innebar således inte att vända vetenskapen ryggen utan tvärtom att utforska dess sociala betingelser.

Detta slags självreflexion, eller "socio-analys" för att använda hans eget ord, är grunden för Bourdieus sociologi. När han 1982 tillträdde sin stol vid Collège de France ägnade han installationsföreläsningen åt en analys av den magistrala föreläsningen (*Leçon sur la leçon*, 1982). Vetenskapsociologin ska inte vara någon avskild specialitet, den ska göras till fundamentet i det vetenskapliga hantverket. Så löd budskapet också i Bourdieus sista föreläsningsserie vid Collège de France (nyss utgiven som *Science de la science et réflexivité*, 2002).

Att det aldrig är de fattiga som lyckas genomföra revolutioner framgår av Bourdieus stora studie av modernismens framväxt i fransk litteratur och konst (*Les règles de l'art*, 1992, sv. övers. *Konstens regler*). Nydanarna var de författare och konstnärer som överblickade sitt fält och bemästrade de genrer, stilar och verkningsmedel som lämnats dem i arv. Inom samhällvetenskapen var Bourdieu en förnyare av den sorten. Han stod, som det heter, på höjden av sin tids vetande. Han gjorde något eget av hela registret av tillgängliga tanketraditioner och forskningsredskap. Han hyste en bergfast tro på vetenskapen, förutsatt att

dess utövare begriper de sociala villkoren för den egna verksamheten. Det innebär bland annat att inte låta sig hindras av barriärer som är resultat av sociala strider mellan olika läger bland forskarna. Sådana socialt skapade men vetenskapligt irrelevanta gränser är de mellan olika akademiska specialiteter eller mellan humaniora och samhällvetenskap, individperspektiv och strukturperspektiv, etnografiska närstudier och statistik och så vidare.

För egen del väjde Bourdieu inte vid disciplinrännerna utan gav sig in i områden som brukar anses höra till antropologin (*Le déracinement*, 1964; *Esquisse d'une théorie de la pratique*, 1972; *Les sens pratiques*, 1980), sociologin (*Travail et travailleurs en Algérie*, 1963; *La distinction*, 1979; *La misère du monde*, 1993), filosofin (*Le métier de sociologue*,

1968; *L'ontologie politique de Martin Heidegger*, 1988; *Méditations pascaliennes*, 1997), konst- och litteraturvetenskapen (*L'amour de l'art*, 1966; *Les règles de l'art*, 1992), utbildningsforskningen (*Les héritiers*, 1964; *La reproduction*, 1970; *La noblesse d'état*, 1989), lingvistik (*Ce que parler veut dire*, 1982), genusforskningen (*La domination masculine*, 1998), ekonomin (*Les structures sociales de l'Économie*, 2000), statsvetenskapen (*Propos sur le champ politique*, 2000) eller vetenskapsteorin (*Science de la science et réflexivité*, 2001).

På senare år ägnade han sin mesta tid åt att agera som intellektuell i enlighet med sin egen definition. En intellektuell är en som dels har stabilt fotfäste inom något självständigt kulturellt fält, exempelvis i egenskap av konstnär eller forskare, dels från denna position griper in i samtidens viktiga politiska frågor. Bourdieu attackerade nyliberalernas (*Contre-feux*, 1998; sv. övers. *Moteld*) och massmediernas (*Sur la télévision*, 1997; sv. övers. *Om televisionen*) dominans och uppträdde till försvar för grupper vilkas rättigheter förtrampades: immigranter utan uppehållstillstånd, strejkande arbetare och skolelever, förfördelade kvinnor, homosexuella, bönder.

Ändå sa Bourdieu ibland att allt han åstadkommit bara var "ungdomsarbeten" ur vilka något mer betydelsefullt skulle kunna spira. Nu har han själv gjort sitt, men förhoppningsvis kommer åtskilligt att växa ur allt han lämnat efter sig: skrifterna, forsknings-

verktygen – däribland begrepp som habitus, fält, symboliskt och kulturellt kapital – och hållningen till forskarens och den intellektuelles uppgifter.

Kort biografi-bibliografi

Född den 1 augusti 1930 i byn Denguin i Frankrikes sydvästra hörn, avled i Paris den 23 januari 2002. Sedan 1964 Directeur d'Études vid l'École des Hautes Études en Sciences Sociales och sedan 1982 dessutom innehavare av stolen i sociologi vid Collège de France. Ledare för Centre de Sociologie Européenne, redaktör för tidskrifterna *Actes de la recherche en sciences sociales* och *Liber*. På svenska finns *Kultursociologiska texter* (1986), *Texter om de intellektuella* (1992), *Kultur och kritik* (1994), *Homo academicus* (1996), *Om televisionen* (1998), *Moteld* (1999), *Praktiskt förnuft* (1999), *Den manliga dominansen* (1999) och *Konstens regler* (2000). På Symposium utkommer år 2002 och år 2003 ytterligare tre böcker av Pierre Bourdieu, bl.a. *Moteld 2* samt en översättning av de sista föreläsningarna vid Collège de France, *Science de la science et réflexivité* (utkom på franska i februari 2002).

Donald Broady är professor vid Uppsala Universitet och har sedan början på 80-talet genom en rad artiklar, vetenskapliga arbeten och böcker introducerat Pierre Bourdieus arbeten i Sverige.

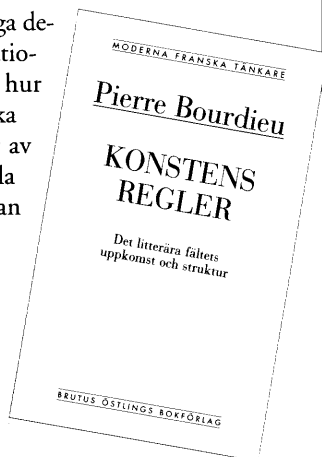
Ovanstående text publicerades ursprungligen i Dagens Forskning den 4-5 februari 2002.

Ny vetenskap om konstnärliga verk

"Här blir skärpan och elegansen hos de begrepp Bourdieu utvecklat tydlig." (David Gedin, *Dagens Nyheter*)

Konstens regler är den hittills mest genomförda och syntetiska av alla studier av kulturella fält som Pierre Bourdieu och hans medarbetare åstadkommit genom åren. Boken bjuder på en detaljerad analys av modernismens framväxt inom fransk litteratur och konst från 1820-talet till början av vårt sekel, med många exkurser in i senare tid. Men det är inte bara fråga om historieskrivning. Bourdieu föreslår inget mindre än en ny "vetenskap om konstnärliga verk". *Konstens regler* är den första

fullskaliga demonstrationen av hur empiriska analyser av kulturella fält kan gå till.

Pierre Bourdieu KONSTENS REGLER Det litterära fältets uppkomst och struktur

Inledning av Donald Broady
Övers. Johan Stierna
Mjukband. 525 sidor.
Listpris: 350:-
Ditt pris:

273:-

"Elegant och träffsäkert"

I *Moteld* går Pierre Bourdieu till angrepp mot nyliberalismens utbredning och dess fatala konsekvenser. När nationalstaterna undermineras av ekonomiska krafter är det nödvändigt med en ny internationalism med institutioner som kan kontrollera finansmarknaden och genomdriva gemensamma beslut om de sociala rättigheterna i hela Europa. *Moteld* är en angelägen stridsskrift och en av Bourdieus mest lättillgängliga böcker.

"Elegant, träffsäkert ... Bourdieus bok är ett skafferi av goda argument."

David Wästerfors, *Sydsvenska Dagbladet*

"Bourdieu tar ju ställning för de ut-satta samtidigt som han med grundlig forskning, skarpa och elegant ironi drar ner byxorna på maktmissbrukare och deras medlöpare."

Mikael Ankarvik, *Norra Skåne*

Pierre Bourdieu MOTELD Texter mot nyliberalismens utbredning

Förord av Sven-Eric Liedman.
Övers. Bo Gustavsson
Mjukband. 144 sidor.
Listpris: 205:-
Ditt pris:

146:-

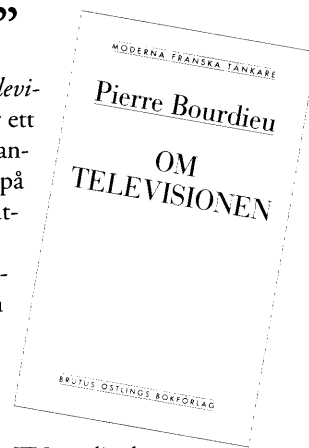
"En glimrande bok"

Om televisionen är ett rasande angrepp på den utveckling som hotar alla medier.

Kommersi-aliseringen av TV-mediet har brett ut sig till journalistiken i allmänhet. Televisionen har blivit en global handelsvara och sätter normerna för övriga medier. Det som alltmer styr journalistiken är den kommersiella logiken, jakten på läsare eller tittarsiffror (i sin tur relaterad till jakten på annonser). Pierre Bourdieu menar att televisionen av i dag håller på att bli ett verkligt hot mot såväl den kulturella och vetenskapliga produktionen som rättsväsendet och det politiska livet.

"En glimrande bok... Bourdieu hittar ord för det som alla redan vet om TV-mediet men aldrig riktigt kunnat uttrycka – och för betydligt djupare insikter." (Mattias Berg, *Expressen*)

"Läs Bourdieu!" (Carl Otto Werkelid, *Svenska Dagbladet*)

Pierre Bourdieu OM TELEVISIONEN

Förord av Sven-Eric Liedman.
Översättning: Mats Rosengren
Mjukband. 128 sidor.
Listpris: 162:-
Ditt pris:

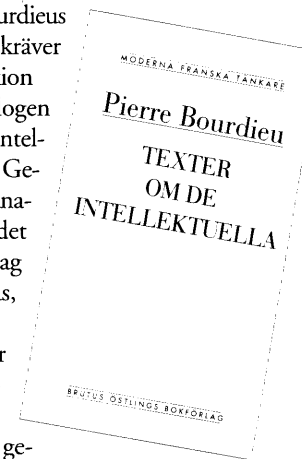
146:-

Oöverträffad introduktion

Pierre Bourdieus sociologi kräver självreflexion av sociologen och den intellektuelle. Genom att analysera det fält där jag själv vistas, reglerna för hur nya inträdande

upptas i gemenskapen, vilka investeringar och insatser som krävs för att delta i spelet, vilka värden som står på spel och vilka symboliska och materiella vinster som finns att hämta – genom kunskap om allt detta och om mina egna dispositioner och min placering i det intellektuella eller vetenskapliga fältet har jag en chans att i någon mån upprätthålla en viss frihet, att inte helt och hållet bli fånge under fältets oftast omedvetna, och dolda, mekanismer, menar Bourdieu.

Genom att Bourdieus tankar här presenteras i intervjuform fungerar boken som en oöverträffad, lättillgänglig introduktion till dennes verk.

Pierre Bourdieu TEXTER OM DE INTELLEKTUELLA

Redigerad av Donald Broady
Översättning: Mats Rosengren
Mjukband. 208 sidor.
Listpris: 219:-
Ditt pris:

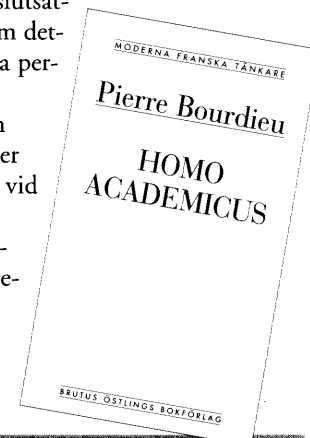
179:-

Universitetsvärlden skärskådas

Är det alls möjligt att ta sig själv och sin värld som föremål för sin egen undersökning? Blir inte de resultat man kommer fram till oundvikligen färgade av den position man har som delaktig i den värld som studeras?

Pierre Bourdieu skärskådar i *Homo academicus* den egna miljön, den parisiska universitetsvärlden och de intellektuella. En omfattande undersökning av den akademiska världens funktions-sätt och struktur löper parallellt med en inträngande teoretisk diskussion av vad det innebär att som sociolog studera en värld man själv är delaktig i. Från det inledande kapitlet "En bok för bälet?", där Bourdieu varnar oss för att läsa hans bok som en nyckelroman, till den avslutande diskussionen av kritikernas tio-i-topp-listor underbyggs och fördjupas bokens slutsatser genom detta dubbla perspektiv.

Boken förutsätter en vana vid vetenskapsteoretiska resonemang.

Pierre Bourdieu HOMO ACADEMICUS

Mjukband. 304 sidor.
Listpris: 275:-
Ditt pris:

222:-